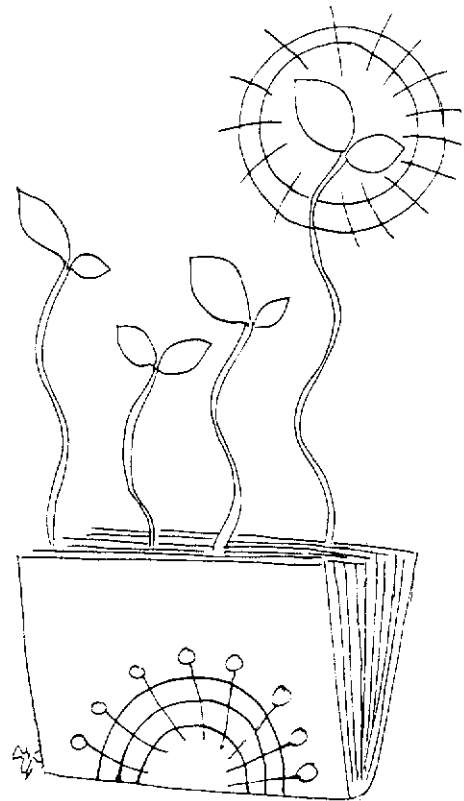

ضرورت ایجاد نمایشگاه دائمی کتاب ایران

سید محمدعلی ابطحی

مکتوب، یکی از معضلات پیچیده و دشوار جامعه فرهنگی و کتابشناس و کتابخوان بوده است.

یکی از تمهیداتی که به صورت پراکنده در بسیاری کشورها به آن اندیشیده و کم و بیش عمل نیز کرده اند، مسأله ایجاد نمایشگاههای فصلی کتاب و اجتماع ناشران گوناگون داخلی و یا بین المللی بوده است که در فصل معینی، کتابدوستان بتوانند از غرفه های مختلف ناشران، آخرین دستاوردها و منشورات را شناسایی و دریافت کنند. از معروفترین نمایشگاههای بین المللی کتاب، از «نمایشگاه کتاب فرانکفورت» و «مکتبه الاسد دمشق» و «نمایشگاه سالانه کتاب مصر» است.

«نمایشگاه بین المللی کتاب تهران» نیز در سال جاری، پذیرای بیش از یک میلیون بازدیدکننده کتابخوان و فرهنگ دوست بود. در این نمایشگاه، علاوه بر ناشران جهانی، ناشران داخلی نیز با استفاده از فرصت به دست آمده، حضوری گسترده و چشمگیر از خود نشان دادند، به طوری که در بخش داخلی تعداد ۷۳۰ ناشر با ۲۸۲۰۰ عنوان کتاب، که ۲۲۰۰ عنوان آن، کتابهای ویژه گروه سنی کودکان و نوجوانان بود، توجه همگان را به خود جلب کرده بودند. در بخش بین المللی نمایشگاه نیز ۵۳۴ ناشر، تعداد ۳۵۰۰۰ عنوان کتاب را عرضه کرده بودند که از این تعداد، ۲۳۰۰۰ عنوان، لاتین و ۱۲۰۰۰ عنوان، به زبان عربی بود.

این فرصت، گرچه خود بسیار مغتنم است، اما انتظار یکساله برای دسترسی به کتاب و ازدحام بیش از حد در ۱۰ روز و عدم امکان مراجعه بسیاری از هموطنان در این ایام، مسأله مهمی است که امسال در پایان دیدار مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله خامنه ای از نمایشگاه کتاب، به آن اشاره رفت و راه حل آن، ایجاد نمایشگاه دائمی کتاب در کشور بود.

این برنامه در کشور لبنان که به نوعی، مهد آثار فرهنگی عربی است، چندی است که اجرا می شود. طی سفری به بیروت، توفیق این را یافتیم که خلاصه ای از سیر و عملکرد نمایشگاه دائمی کتاب بیروت را تحقیق و تهیه نموده و آن را چونان ارمغانی به جامعه فرهنگی کشور عرضه کنم. امید دارم که هر چه سریعتر چنین نمایشگاهی در کشور فرهنگ شناس و کتابخوان ما نیز ایجاد گردد.

از دورانی که فرهنگ مکتوب با تکنولوژی چاپ، گسترش یافت و در نقاط مختلف دنیا، مؤلفان و محققان، اندیشه خود را به صورت کتاب انتشار دادند و ناشران فراوانی در کشورهای مختلف، شهرهای متفاوت و حتی در نقاط متعدد یک شهر، دست به انتشار اندیشه های اندیشمندان به صورت کتاب زدند، مسأله دستیابی به این نوشتارها و اطلاع از آخرین محصولات فرهنگی

*

نمایشگاه دائمی کتاب لبنان در سال ۱۹۹۲ در منطقه حمراء بیروت و با حضور هیأت‌های رسمی فرهنگی از کشورهای مختلف افتتاح شد.

این نمایشگاه تاکنون از ۱۰۳ ناشر نمایندگی گرفته است. این ناشران، در غرفه‌های کوچک، یک نسخه از محصولات خود را عرضه می‌کنند تا مراجعه‌کنندگان بتوانند ضمن بازدید از غرفه، اصل کتاب را هم دیده و تورقی نیز بنمایند. پس از انتخاب مراجعه‌کنندگان، نسخه دیگری از کتاب، جایگزین نسخه خریداری شده می‌گردد.

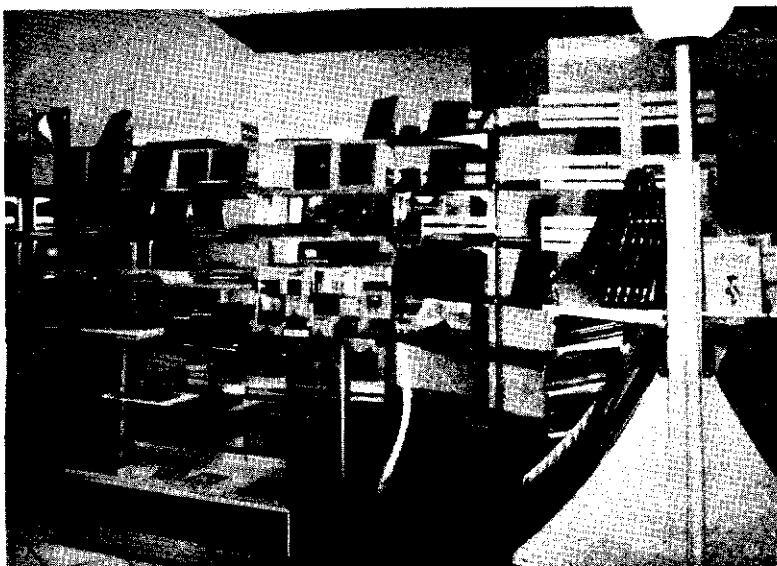
با توجه به اینکه نمایشگاه به صورت خصوصی اداره می‌گردد، ناشران در نمایشگاه نماینده‌ای ندارند و تنها در صدی از منشورات خود را تخفیف می‌دهند که همان، سهم اصلی مسؤولان نمایشگاه خواهد بود. مسؤول نمایشگاه، «استاد سید مالک سراوی»، خود از فرهنگ دوستان و متمولین لبنانی است. علاقه شخصی ایشان به امر کتاب در مرکز فرهنگ جهان عرب - لبنان - او را واداشته تا چنین گام مهمی بردارد و گمان نمی‌رود در این اقدام، سود مالی قابل توجهی وجود داشته باشد که وی را به این سمت سوق دهد!

در نمایشگاه دائمی کتاب که ناشرانی با ملیت‌های گوناگون در آن شرکت دارند، وجود عناوین مختلف کتاب و موضوعات جالب توجه در همه رشته‌ها، باعث شده تا مخاطبهای کاملاً متمایز و بازدیدگاهها و فرهنگهای متفاوت را جلب کند. این اجتماع در این کلوب فرهنگی، خود در تبادل آرا و نظرات، اثری مهم و مفید دارد. از جمهوری اسلامی ایران نیز ناشری با نام «دار الزلال» حضور دارد و عمده‌تأ کتابهای رسمی و تشریفاتی منتشره در ایران را به نمایش درآورده که البته می‌تواند به صورت فراگیرتر،

کتاب مختلف، به ویژه کتب منبع و مرجعی را که به زبان عربی در ایران انتشار می‌یابند عرضه کند، چرا که غرفه جمهوری اسلامی ایران که کتابهای عمده‌تأ فارسی را عرضه می‌کند، به خاطر نبودن مخاطب فارسی زبان، نمی‌تواند مراجعه‌کننده فراوانی داشته باشد. نکته جالب و قابل توجه این است که در یکی دو غرفه عربی، کتابهای فارسی منتشره در خارج از کشور، مانند دیوان حافظ و سعدی و یا قابوس نامه به چشم می‌خورد.

این نمایشگاه برای تهیه آخرین محصولات انتشارات خارجی و تسهیلات برای انتقال آنان در فرصت مناسب به بیروت، شعبه‌ای در آمریکا دارد و نمایندگی آمریکا، علاوه بر ایجاد تسهیلات نمایندگی ایالات متحده، فروش نشریات لبنانی را نیز عهده‌دار است.

از مهمترین نکات جالب نمایشگاه کتاب در بیروت، خدمات جانبی است که برای یافتن کتاب، به مراجعه‌کنندگان ارائه می‌گردد. در این نمایشگاه، تمام عناوین و اطلاعات کتابشناسی، در اختیار کامپیوتر است. چندین کامپیوتر در نقاط مختلف نمایشگاه قرار داده شده تا مراجعه‌کنندگان بتوانند شخصاً با استفاده از آنها، از چهار طریق کتاب مورد نظر خود را پیدا کنند. این راهها عبارتند از: عنوان کتاب، نام مؤلف، موضوع کتاب و نام ناشر، به نحوی که مراجعه‌کننده، اگر مثلاً کتابهای یک نویسنده

را خواسته باشد، کامپیوتر، با ارائه لیست آن، مراجعه کننده را راهنمایی می کند که در کدام یک از آن غرفه ها و در نزد کدام یک از ناشران، این عناوین یافت می شود.

همچنین در نمایشگاه، تعدادی «کارشناس کتاب» که با محتوای کتابها و موضوعات مختلف آنها آشنایی دارند، حضور دارند و بنا بر وظیفه خود، با مراجعه کنندگان به رایزنی می پردازند تا ایشان دقیقاً کتاب مورد نیازشان را بیابند. در این صورت حتی اگر محققی، اساساً

نام کتاب و مؤلفی را نداند و صرفاً در مورد موضوع مورد تحقیق خود، کتاب نیاز داشته باشد، به هدف و مقصود خود نائل خواهد آمد.

این نمایشگاه همه روزه حتی در ایام تعطیل، از ساعت ۸ صبح تا ۸ شب در «الحمراء، شارع السادات، بنایه العبدالله»، به عرضه خدمات فرهنگی اشتغال دارد. در کنار این نمایشگاه، نمایشگاه دائمی محصولات فرهنگی و هنری برپاست که در آن هنرمندان مختلف، کارهای گوناگون هنری خود را به نمایش می گذارند. فضای فرهنگی این مجموعه ها و تبادل و تضارب آرا و افکار، می تواند در جای خود، شادابی و طراوت فرهنگی در کشور ایجاد کند.

این تجربه در ایران می تواند به صورت های مختلف عملی شود:

۱- نمایشگاه ناشران داخلی:

با توجه به گستردگی کشور، در مرحله اطلاع یابی از آخرین نشریات ناشران داخلی، و اینکه حتی تولید ناشران تهرانی را نیز با توجه به فاصله های موجود و بعد مناطق، نمی توان به راحتی به دست آورد؛ ضرورت مرکز نمایشگاه دائمی کتاب داخلی در تهران و حتی شهرهایی مثل قم، مشهد و اصفهان احساس می گردد.

۲- نمایشگاه بین المللی دائمی:

وجود این نمایشگاه در تهران، می تواند مفید و مورد استفاده دانش پژوهان و فرهیختگان باشد. پیشنهاد می شود که این مرکز تنها به امر کتاب بسنده نکند و سایر محصولات فرهنگی و یا تولیدات هنری را در مجموعه خود جای دهد. این مجموعه، علاوه بر آنکه امر کتابخوانی را (که متأسفانه به شدت در کشور ما بی رونق است) رواج می دهد، اجتماع روزانه نیروهای فرهنگی در زیر یک سقف و تبادل نظر آنان را به دنبال خواهد داشت که سودی مضاعف دارد و برکت آن، متوجه حوزه های فکری و فرهنگی خواهد شد. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و یا شهرداری تهران می توانند در پاسخ به نیاز جامعه فرهنگی کشور که در بیان رهبر اندیشمند و فرهنگ پرورمان، «حضرت آیت الله خامنه ای مد ظله العالی» تجلی کرد، با توجه به تجربه سایر کشورها، هر چه زودتر به این اقدام مهم فرهنگی جامعه عمل بپوشانند.

